

Varga Márton (1767–1818) – természettudós, földrajzi író, akadémiai tanár, uradalmi igazgató, bölcséleti doktor

Dióskálon született 1767. március 20-án.

Alsóbb iskoláit Szombathelyen, a középiskolát Székesfehérváron végezte, tanári diplomáját a győri Királyi Akadémia bölcsészeti karán szerezte.

1796–1798 között a komáromi gimnázium tanára volt. (Vele egy időben tanított ebben az iskolában Katona Mihály, a kiváló földrajztudós is.)

1798–1809 között a Nagyváradi Akadémia természeti tanszékén tanított.

1808–1809-ben megjelent háromkötetes tan- és kézikönyve a XVIII. század természettudományos (fizikai, kémiai és csillagászati-földrajzi) eredményeinek magas színvonalú, közérthető, magyar nyelvű összefoglalása.

Mint nyelvművelő, a természettudományok szakmai magyar nyelvének kialakulását segítette elő. 1796-tól az erdélyi nyelvművelő társulatnak a tagja volt.

1810-ben elhagyta Nagyváradot, és 1810 szeptemberétől a Győri Királyi Akadémián kezdett tanítani.

1810 decemberétől Nagyvenyimben élt és dolgozott, mint a Zirci Apátság uradalmi jószágigazgatója. Ezután már többé nem tanított, és nagy jelentőségű irodalmi munkásságával is felhagyott – valószínűleg azért, hogy hat gyermekéről anyagilag gondoskodni tudjon.

Sajnos életéről igen keveset tudunk, nem született róla monográfia, annak ellenére, hogy a későbbi tudománytörténészek nagy elismeréssel méltatták könyveinek tudományos színvonalát, nyelvezetének szépségét.

Forrás: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig ; Magyar életrajzi lexikon

Főbb munkái:

Varga Márton: A' gyönyörű természet' tudománya. I–II. köt. Nagyvárad, 1808.²

Varga Márton: A' tsillagos égnek és a' Föld golyóbissának az ő tüneményeivel együtt való természeti előadása, 's megesmértetése. Nagyvárad, 1809.²

Irodalom róla:

Beluszky Pál: Varga Márton emlékezete (1767–1818). *In: Földrajzi Közlemények.* 1968. 92. 4. 337–338. p.

Hevesi Attila: Varga Márton és Katona Mihály a magyar természeti földrajz előfutárai. *In: Földrajzi Közlemények.* 1972. 96. 1. 100–103. p.